

N:o 4.

Ank. till Riksd. kansli den 10 februari, kl. 3 e. m.

Betänkande, i anledning af väckt motion angående befrielse för allmänna hypotekskassan för Sveriges städer från skyldighet att förse sina obligationer med stämpel.

(1:a A.)

I en inom Första Kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, n:o 7, har herr *Gustaf Axel Berg* föreslagit,

»att allmänna hypotekskassan för Sveriges städer befrias från skyldigheten att med svensk stämpel belägga de obligationer, som af kassan utfärdas, samt att därför i nu gällande stämpelförordning § 8 under rubriken 'obligation' den sats som nu lyder: 'dock att frihet från sådan stämpel äger rum för svenska statens och Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationer' måtte ändras till: dock att frihet från sådan stämpel äger rum för svenska statens, Sveriges allmänna hypoteksbanks och Allmänna hypotekskassans för Sveriges städer obligationer.»

Till stöd för sitt förslag har motionären anfört följande:

»Enligt gällande förordning angående stämpelafgifter skall obligation, som utfärdas här i riket, af obligationsutgifvaren före utlämnandet förse med stämpel af 30 öre för belopp, ej öfverstigande 100 kronor, och därutöfver 30 öre för hvarje påbörjad hundratal kronor, dock att frihet från sådan stämpel äger rum för svenska statens och Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationer.

Den befrielse från stämpelafgift, som sålunda tillkommer Allmänna hypoteksbankens obligationer, infördes, i enlighet med beslut af 1904 års Riksdag, genom Kungl. Maj:ts nådiga kungörelse den 1 juni samma år och trädde i kraft den 1 januari innevarande år. Dessförinnan och alltifrån år 1895, då ofvanberörda stämpelafgift å obligationer började tillämpas, hade frihet från stämpelafgift gällt endast för svenska statens obligationer.

Vid det betänkande, som af bevillningsutskottets vid nämnda riksdag i frågan afgafs, fogades en reservation af tre utaf utskottets herrar ledamöter, hvilka på anförda skäl förklarade sig anse med rättvisa och billighet förenligt att utskottets betänkande bort innehålla förslag, att frihet från stämpel skulle äga rum, förutom för svenska statens och Sveriges allmänna hypoteksbanks, äfven för Allmänna hypotekskassans för Sveriges städer obligationer.

Sveriges allmänna hypoteksbank — yttrade dessa reservanter — hade till ändamål att för de inom riket bildade hypoteksföreningar för ägare eller innehafvare af jord *ombesörja all den upplåning, som erfordras för att åt dessa föreningar bereda medel till de lån, som af dem enligt fastställda grunder skola deras delägare tillhandahållas.*

Allmänna hypotekskassan för Sveriges städer hade till ändamål att »för hypoteksföreningar mellan fastighetsägare i rikets städer och köpingar äfvensom de järnvägsstationer och andra platser, där, på grund af Kungl. Maj:ts förordnande, ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer gälla, *ombesörja all den upplåning, som erfordras för att åt dessa föreningar bereda medel till de lån, som af dem enligt fastställda grunder skola deras delägare tillhandahållas.* Denna ordagrant lika lydande affattning — ansåge reservanterna — bevisade, att de båda institutionernas anda och mening vore identiskt desamma.

Hypotekskassan ägde äfven att anskaffa lån åt kommuner, hvilka erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd att för kommunens allmänna behof upptaga amorteringslån.

Anledningen till den framställda begäran om stämpelfrihet för Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationer — fortsatte reservanterna — vore den, att dessa därigenom skulle i detta hänseende blifva likställda med statens obligationer och på den grund möjligen kunna betinga sig förmånligare villkor vid låns upptagande på den utländska fondmarknaden, hvilket däremot ansåges och påstods blifva mindre sannolikt, om de uppträdde på densamma »stämplade» — i olikhet med statsobligationer. Om detta skäl kunde gälla för denna institutions obligationer, syntes naturligt, att samma skäl skulle föreligga för Allmänna hypotekskassans för Sveriges städer

obligationer, som såldes på utlandet, och den lindring i lånevillkor, som sålunda skulle beredas det ena låneverket, borde väl rättvisligen äfven komma det andra till godo och därigenom i *än större utsträckning* bereda hela landet den ekonomiska nationella fördel, som med förslaget åsyftades. Då emellertid frågan om utsträckande af stämpelfriheten till att gälla äfven nämnda hypotekskassas obligationer ej blifvit i grundlagsenlig ordning genom motion väckt, kunde denna fråga ej blifva föremål för Riksdagens pröfning. Då jag är af samma mening, som i ofvannämnda reservation uttalats, har jag härmed velat genom motion bringa den i reservationen berörda frågan under pröfning.

Allmänna hypotekskassan för Sveriges städer bildades i början af 1860-talet genom beslut af fastighetsägare i ett större antal af rikets städer och köpingar. Förebilden för denna institution var Sveriges allmänna hypoteksbank, som inrättats genom nådiga förordningen den 26 april 1861, och hvars reglemente från delaktighet i banken uteslutit stadshypoteksföreningarna, churu frågan om dessas likställande med hypoteksföreningarna på landet varit på tal under de förberedande arbetena för hypoteksbankens bildande. Det reglemente för hypotekskassan, som af Kungl. Maj:t fastställdes genom nådig resolution den 17 november 1865, blef också väsentligen lika med allmänna hypoteksbankens reglemente, och i den nådiga resolutionen uttalades uttryckligen, att hypotekskassan komme att i afseende på stadshypoteksföreningarna bilda en motsvarighet till Allmänna hypoteksbanken.

Någon förmån, motsvarande den hypoteksbanken medgifna statsgaranti, tillerkändes dock icke hypotekskassan, hvars reglemente med anledning häraf också i motsats till hypoteksbankens blef i saknad af bestämmelser om deltagande från det allmännas sida i förvaltningen.

Sedan allmänna hypotekskassan för Sveriges städer år 1871 börjat sin verksamhet, har denna alltjämt utvidgats och särskildt under de sist förflutna åren visat stark tillväxt. Det för kassan nu gällande reglemente, hvilket, äfven då med förebild från Allmänna hypoteksbanken, infört friare former för verksamheten, fastställdes den 14 juni 1894 af Kungl. Maj:t, som den 21 augusti 1903 fastställt viss ändring däri. Kassans grundfond utgjorde vid 1904 års utgång kr. 1,680,200: —, dess reservfond kr. 645,196: 17, obligationsskulden belöpte sig vid samma tid till kr. 33,002,133: 34. Antalet af de under kassan sorterande stadshypoteksföreningar är aderton. Dessa föreningar omfatta de flesta af rikets städer, köpingar och municipalsamhällen.

Vid sidan af sin verksamhet såsom långgifvare åt stadshypoteksför-

eningarna tillhandahåller kassan, såsom förut är antydt, äfven lån åt kommuner, såväl stads- som landtkommuner. Sammanlagda summan af sådana lån utgjorde vid 1904 års utgång kr. 5,520,325: —.

Samma skäl, som tala för medgifvande af stämpelfrihet för obligationer, utfärdade af Allmänna hypoteksbanken, synas inig föreligga för medgifvande af enahanda förmån för Allmänna hypotekskassans obligationer. Hypotekskassan intager ju, enligt sitt reglemente, alldeles samma ställning till städernas hypoteksföreningar, som hypoteksbanken till hypoteksföreningarna på landet, och sedt från det allmännas synpunkt torde intresset att bereda städernas fastighetsägare billigare lånevillkor ej kunna anses i någon mån mindre än beträffande ägare af landtegendomar.

Den olikhet mellan de båda institutionerna, som ligger däruti, att den ena tillerkänts en betydande statsgaranti medan den andra nödgats af egna medel bilda grundfond, synes ej heller rättvisligen kunna anföras såsom ett skäl för att förneka den i nyssnämnda afseende sämre ställda äfven den förmån, som skulle ligga i stämpelfrihet å utgifna obligationer.

Lika litet torde såsom skäl emot mitt förslag kunna åberopas den omständigheten, att Allmänna hypotekskassans rörelse ej är till sin omfattning att jämföra med Allmänna hypoteksbankens. Denna omständighet, hvilken till icke ringa grad torde vara beroende på saknaden för hypotekskassan af statsgaranti, synes fast mera vara ett vägande skäl för att, genom beredande af lättnader i annat afseende, understödja hypotekskassans verksamhet. Den direkta uppoffring, som medgifvande af stämpelfrihet för hypotekskassans obligationer skulle medföra, vore ju också synnerligen obetydlig vid jämförelse med motsvarande uppoffring för hypoteksbankens vidkommande.

Mot en till äfventyrs framkommande invändning, att, om allmänna hypotekskassan erhåller den ifrågasatta förmånen, andra institutioner kunna komma med samma framställning, torde vara nog att hänvisa därtill, att ingen inrättning i riket mer än hypotekskassan kan åberopa sig på likhet med Allmänna hypoteksbanken i afseende å dess organisation och verksamhet.»

Vid motionen finnes fogad en så lydande bilaga:

»Transsumt.

FÖRNYADT REGLEMENTE
för
ALLMÄNNA HYPOTEKSKASSAN
för
SVERIGES STÄDER

af Kungl. Maj:t fastställt den 14 juni 1894. Med däri af Kungl. Maj:t den 21 augusti 1903
fastställd ändring af § 26 mom. f.

VI OSCAR, med Guds nåde, Sveriges, Norges, Götas och Vendes Konung, göre veterligt: att sedan i en till Oss ingifven ansökning styrelsen för Allmänna hypotekskassan för Sveriges städer, efter uppdrag af hypotekskassans delägare, i underdånighet anhållit om stadfästelse å ett ansökningen bilagdt, af delägarne för deras del antaget förslag till nytt reglemente för hypotekskassan,

så hafve Vi, som funnit stadfästelse icke böra meddelas å de i § 4 och § 26 mom. e) af förslaget intagna bestämmelser, hvarigenom nu gällande föreskrift om skyldighet för låntagare att för bildande af grundfond mot-taga viss del af lånebeloppet i grundfondsobligationer inskränkes, funnit godt att, efter vidtagande af jämväl i öfrigt nödiga ansedda ändringar i det ingifna förslaget, fastställa följande förnyade

Reglemente

för

Allmänna hypotekskassan för Sveriges städer.

§ 1.

Allmänna hypotekskassan för Sveriges städer har till ändamål att för hypoteksföreningar mellan, fastighetsägare i rikets städer och köpingar

äfvensom de järnvägsstationer och andra platser, där, på grund af Kungl. Maj:ts förordnande, ordningsstadgan, byggnadsstadgan och brandstadgan för rikets städer gälla, ombesörja den upplåning, som erfordras för att åt dessa föreningar bereda medel till de lån, som af dem, enligt fastställda grunder, skola deras delägare tillhandahållas.

Hypotekskassan äger ock att för kommun, som erhållit Kungl. Maj:ts nådiga tillstånd att för kommunens allmänna behof upptaga amorteringslån, sådant lån anskaffa.

§ 2.

Såsom delägare i hypotekskassan må stadshypoteksförening ingå, hvars reglemente öfverensstämmer med de i § 26 här nedan stadgade allmänna grunder och är af Kungl. Maj:t fastställt. På sådan förening ankommer att bestämma den summa, för hvilken föreningen vill i hypotekskassan inträda, dock skall teckningssumman utgöra minst tre hundra tusen kronor, om föreningen omfattar flere städer eller städer och andra samhällen, samt minst två millioner kronor, om föreningen omfattar blott en stad.

§ 3.

Hypotekskassan äger att till de i kassan delägande hypoteksföreningar utlämna lån att återbetalas antingen genom viss årlig amortering eller efter viss längre tids förlopp utan fastställd amortering.

Vid utlåningen till hypoteksföreningarne äger hypotekskassan att angående ränta, återbetalningstider och öfriga lånevillkor träffa de aftal och göra de bestämmelser, som, med iakttagande af de för hypoteksföreningarnes verksamhet fastställda allmänna grunder, befinnas lämpliga och nödiga. Vid lån med fastställd årlig amortering skall dock denna amortering utgöra minst tre fjärdedels procent, då belånade fastighetens hufvudbyggnader äro af sten, samt minst en och en fjärdedels procent, då de äro af annat byggnadsämne. Å sådan inbetalning räknas föreningen till godo lika stor ränta, som hypoteksförening för det erhållna lånet till hypotekskassan erlägger.

§ 4.

Hypotekskassan skall äga en grundfond, som bildas sålunda, att hvarje hos kassan låntagande hypoteksförening emottager grundfundsobligationer för fem procent af lånebeloppet; och skall ett emot grundfonden svarande belopp alltid finnas i bankdepositionsbevis, räntebärande obligationer, som

lätt kunna realiseras, goda inteckningar, dock ej öfverstigande halfva taxeringsvärdet, eller kontanta medel.

§ 7.

I fråga om amorteringslån åt kommun förfares sålunda, att, sedan i den ordning, som föreskrifves i gällande författningar, beslut blifvit fattadt och af Kungl. Maj:ts stadfästadt, att för kommunens räkning till dess allmänna behof skall upptagas lån, ställdt på återbetalning genom årlig amortering under viss tid, hypotekskassan må, om dess tillgångar ej för hypoteks-föreningars behof tagas i anspråk, meddela det sökta lånet emot förbindelse, som skall utfärdas i öfverensstämmelse med det stadfästade beslutet och undertecknas af kommunens därtill bemyndigade ombud.

För sådant lån tecknas kommun icke såsom delägare i kassan.

Stockholms slott den 14 juni 1894.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF.

(L. S.)

ER. GUST. BOSTRÖM.»

I 8 § af förordningen angående stämpelafgiften den 2 juni 1899, sådan berörda paragraf lyder enligt kungl. kungörelsen den 1 juli 1904, stadgas, att obligation, som utfärdas här i riket, skall af obligations-utgifvaren före utlämnandet förses med stämpel af 30 öre för belopp, ej öfverstigande 100 kronor, och därutöfver 30 öre för hvarje påbörjad hundratal kronor; dock att frihet från sådan stämpel äger rum för svenska statens och Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationer.

Nu ifrågavarande förslag afser, att obligationer, utfärdade af allmänna hypotekskassan för Sveriges städer, skulle, i likhet med hvad som äger rum för statens och Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationer, befrias från utgörande af föreskrifven stämpelafgift.

Ur flera synpunkter måste det anses vara synnerligen olämpligt att medgifva undantag från den i stämpelförordningen stadgade skyldighet

att före utlämnandet förse obligationer med stämpel. Hyvad det af 1904 års Riksdag medgifna undantag angår, torde böra erinras, att anledningen till Riksdagens beslut i denna fråga synes hafva varit att söka förnämligast i den omständigheten, att allmänna hypoteksbanken genom den garanti, densamma erhållit från staten, ansetts intaga en särskild ställning, till hvilken hänsyn tagits på den utländska lånemarknaden och hvilken ansågs icke böra i visst afseende afventyras genom åsättande af svensk stämpel å bankens obligationer. Ett dylikt förhållande äger emellertid icke rum med afseende å allmänna hypotekskassan för Sveriges städer.

Det synes vidare förefinnas så mycket mindre skäl att medgifva den nu ifrågasatta stämpelfriheten, som allmänna hypotekskassan vid sidan af sin uppgift att ombesörja upplåning af de medel, som de i kassan delägande hypoteksföreningarna för sin verksamhet behöfva, dessutom jämlikt § 1 i det för kassan gällande reglemente äger att för kommun, som erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd att för kommunens allmänna behof upptaga amorteringslån, sådant lån anskaffa. Vunne hypotekskassan stämpelfrihet för sina obligationer, skulle följaktligen de kommuner, som för sina lånebehof anlitate hypotekskassan, åtnjuta frihet från stämpel, hvaremot kommuner, hvilka för enahanda ändamål själfva utfärdade obligationer, vore skyldiga att för dessa betala stämpel.

Under sådana förhållanden och då slutligen ett bifall till framställningen lätt kunde hos andra institutioner af liknande slag framkalla anspråk på motsvarande lindringar, har utskottet ansett sig böra afstyrka bifall till motionen.

På grund af det anförda hemställer bevillningsutskottet,

att förevarande motion om befrielse för allmänna hypotekskassan för Sveriges städer från skyldighet att förse sina obligationer med stämpel icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 februari 1905.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservation

af herrar *Almström* och *Nisser*.